

VASÁRNAP
A
„Szilágy-Somlyó“
MELLÉKLETE. 9
1892. Febr. 28.
Kiss 1891

Báiban.

A szederkényi bíró.

Szederkény olyan falu, ahol — borral kínálódván — szomszédhelységbeli ha kérdezi:

— Hogy vannak komám!? — azt felelik reá:

— Szegényesen, de kényesen! . . .

Az a szegénység pedig olyan, hogy a legutolsó gazdaember tagja is benyulnak Harangodba s az azt jelenti, hogy legalább is hatvan hold földje van.

A kényesség? Zamatos kényesség! . . . A szederkényi bíró azt mondta a körutazó alispánnak, mikor a küldöttséggel megjelent (Z. megye ama része Borsodhoz akart szakadni) azt mondta neki:

Tekintetes uram, tessék beljebb kerülni az én szegényes portámba. Szolgálok, a mivel a szederkényi magamszörű szegény bíró szolgálhat. Szíves legyen megtisztelni — s toltá be az alispánt, utána a küldöttséget.

— Furcsa szó-összetétel, mégis logikus.

A „szolgálás“ pedig hatvan terítékre szólt, aminek legtetejét az alispán ő tekintetessége foglalta el. Különböztetés pedig az alispán ur méltóságos kamarás is volt, hanem a bírónak csak „tekintetes alispán.“ Fényes beljebb kerülés volt az! . . . Ami „kecege“ meg „jász-hal“-at ad a Tisza, Sajó, szárnyaszéledet Szederkény, vadszárnyast a tiszamenti nádasok, jó bort a nyéki hegy — az mind képviselve volt. Toasztok is „történtek.“ A legelsőt maga a bíró mondta, de belesült s azzal vágta végét:

— Máskülönböztetés sok szónak csak egy magyar vége van: éljen Kossuth Lajos! . . .

Tomory uramnak leánya is volt, egyetlen gyermeke, kit Miskolcra taníttatott a szürkenénéknél, sok pénzért, három esztendőn át s aki nagyon szép, nagyon okos, majdnem „kisasszony“ volt.

Tomory uram „gyócs“-ban járt, ezüstgombos mellényben, csutáros tajtpipával, Erzsike pedig uri „suhongó-ban“, harisnyásan, selyemderékben, haja két fonatban feje tetejére csavarva. Nem volt ő már „paraszt“ . . .

Azután pedig a szív mozog, akár „Erzsike kisasszony“ valaki, akár pedig „Örzsé.“

A szederkényi segédjegyző, Lánczy Lajos módos tartá-u, okos beszédű. A tiszaluczi nemes Lánczyakból való, akik valaha nagyurak, potentátok voltak, hanem hát az „idő“, a „módi“, no meg az „ösi virtus“ — elverték minden vagyont.

Ez a segédjegyző tartott még beszédet azon nevezetes estvén, de suttogón, nem a küldöttséggel, hanem Erzsikének. Abban is volt szó „szakadásról“, azaz, hogy „soha el nem szakadás“-ról, boldogság és boldogtalanságról, ő is

oda tette kezét szive fölé, de nem összeszorított ököllel, hanem amugy — szerelem gesztusával, lágyan.

Tomory Erzsike azt gondolta magában, arra a suttogó édes dikcióra, hogy ha most nappal lenne, milyen nagyot pirulna ő, hogy sütné le szeméit, még talán — sikoltana is . . .

Hála Ámor-nak (aki Szederkénybe is ellátogat néha), homály volt. Még a házból szűrődő fényességet is elálta egy nagy orgonabokor, vagy valami napraforgó faláncsz. Szóval homályban voltak és megértették egymást . . .

Tomory bírouram pedig a nevezetes „beljebbkerülés“ után nem járt másképp csak lóháton vagy szekeren. Nem lehetett vele gyalog beszélni. A menésről lovai közül elhozatta a „szürkét“ (hires háttas), azon járt csöszöket, pusztakerülőket, gulyát, ménest vizitálni, azután két gyönyörű csikót tanított be hímbe, azt fényesítette, azt becézte. Hét határon nem volt olyan szép állat, mint a szederkényi bíró járó-lovai a „Sári“, meg a „Sármány“. Olyan szép „szügybevagós“ volt a menésök, kicsiny száraz a fejük, nagy kiülő szemek, rózsás orrlyukak és a lábak, mint a „bütykös nád“.

Tomory uram úgy beszélt, hogy azon a két lovon viszi majd Erzsikét templomba, ha esküvőre kerül a dolog. De nem adja ám ő parasztnak, sem holmi kőfic tintás urnak, nem azért taníttatta, az ő négyszáz holdjában nem akáki fia fog turni!

Lánczy Lajos fejét vakarta, valahányszor ilyen beszédet hallott, pipája szára is keserű lett, a bort is fanyarnak találta, a tintás kalamárist meg porzó-tartónak nézte.

Ugy karácsony táján beállított Tomory háházába az öreg jegyző, nemzeti kakó Bak Márton uram, de nem leány köröbe jött most. Kérdezte, hogy kap-e „kító kását“, avagy pedig előtte törlik-e meg vagy utána (ha elmegy) a „leülő hely“-et. a mivel kínálják. Tiszaluczi Lánczy Lajos a küldője.

Kosa at kapott, de nem a leánytól, hanem az öreg bírótól, a leányt nem is kérdezték . . . Megkínálták borral, meg is itatták káki Bak Márton öregjegyző uramat, hanem a kosarat is nyakába nyomták. Tomory bortól akadózó nyelvel ezeket mondta:

— Bak Márton, teins öregjegyző uram, megmondom áperthe, nem adom leányom a segédjegyzőnek, mert szegény és meg is van nótázva. Nékie szól az a vers is, a Parti Julisról, a minek a vége így van:

„Estve kiáll a kapuba s neveti,
Hogy őt a segédjegyző szereti.“

— Fiatalság — bolondság, bíró uram! Már kiforrtá magát, — jobb az olyan bor, a kész, mint a ki még must. Nem igaz?

— De már jegyző uram, majd csak

ha engem gyalog látna bejönni Szederkénybe, a nagy országut felől, más határról — akkor adom Erzsikémet a segédjegyzőnek.

Lánczy Lajos nagyot ivott azon az éjen, végig kurjongatta a falut, nagyokat rikoltott s danolta a „rongyos“ bírónak, hogy „megbánja“ azt a dolgot, még az éjjel elszereheti a leányát. A menyki kutya volt a nagy-soron, mind megugatta a segédjegyzői keservek ilyenét való nyilvánulását.

Szegény Erzsikének nem kellett már az „uri subogó“ sem a bársony cipő, haját sem hordta úgy felcsavarva a fejére, hanem lebecsátva. Két fonata olyan volt, mint a szomorú fűz cs nógó ága. Olyan szomorúfüz-féle volt ő azóta, hogy megtudta azt esetet.

Tomory uram belsejében néha-napján, ha úgy ránézett leányára, valami furcsa hang szólalt meg, olyan riadozásféle, megdöbbenés, előérzet, vészes fájdalom, szívdobbanás, éppen olyan, mint mikor a muszkát látta 48-ban bejönni falujába. Az ő paraszt szive megérezte a bajt, ha az esze nem is akart róla tudni. . .

Nevezetes nap egy faluban, mikor „sor“ alá viszik a legényeket. Akkor dől el, hogy az özvegy asszony nagyobbik kenyérkeresője marad-e vagy elmegy, a szegény leány leike felét látja távozni s az ősz paraszt nagyot csavarint bajuszán. mert szeretné is, hogy beválják fia katonának, nem is. A legény meg izgága azon a napon, nagyot iszik, bucsuzik, megint iszik. Szomszédleány, szüle, még a kapuféltől is bucsuzik, kótyagosan, legényesen.

A nagy nap reggelén kivonultak, elől öt-hat szekeren a legénység, hátul az előjárók Tomory bíró szekeren, mint „felsőbb személy“ — a legelső helyet foglalta el Lánczy Lajos.

A nap jó magasra jött már a tokaji hegy felett s őket nagyot haladtak már a Harangodon és Tomory bíró még mindig nem szólt egy szót, Lánczy segédjegyző szintén egy szót sem. Utoljára is Lánczy törte meg a csendet:

— Ez az a két ló, bíró uram!?

— Az biz' e' kérem.

— Ezen megyen Erzsike esküdni?

— Ezen bizony, ha az Isten úgy akarja, a hogy én.

— Nem jó Isten az, a melyik úgy akarja.

— Pap tudná azt megmodani, te'insuram! . . .

— Nincs számár pap Szederkényben Tomory uram. S ugyanakkor nagy tuzok-esapat szállt el keresztbe az ut felett suhongva, utána nyomban egy nyul villant át, rókától üzetve.

Tomory hitt az „ómen“-ekben, beloborsózdott a háta, nem folytatta a témát.

Szerencsén a sorozás három napig tart, harmadik napon megszólítja az alispán Lánczyt:

— Lánczy öcsém, az idén úgy látom,

nem lesz hiba szederkényi részről, nem lesz verekedés.

— Nem szabad neki lenni, méltóságos uram. Ha már egyéb nem lehetek, legalább jó jegyző leszek, — szeret engem mindenki abban a faluban, csak egy valaki nem . . .

— Kicsoda?

— Tomory, a bíró.

— Miért öcsém? — U—ugy! Hm — jó! — s avval ott hagyta.

Mit beszélt az alispán ur Tomorynak, nem tudni. Tény, hogy Tomory reggeltől délig ült a „késő Fáni“ vendéglőben és ivott, ivott sokat — nagyon sokat. Azután vége lett az ő dolguknak, mentek haza. Lánczy még oly nagyon borosnak sohasem látta Tomoryt, mint akkor. A Csillag csárdánál, kint a Harangod pusztaságon, le kellett véle szállni — bort inni, pedig már akkor „csókos kedvű“ volt.

— Igyék, ur-öcsém!

— Nem ihatnám, köszönöm.

— De az én kedvemért, — azért, hogy én nem vagyok ur, azért még . . .

— Bár ur lenne, akkor talán . . .

— No mit — talán?

— Hajh, bíró uram! — Inkább igyunk addig! . . .

— Igyunk öcsémuram! — és ittak.

Tomory bíró lelkét meg nyomta valami, valami nagy teher, amiből Lánczyra is szeretett volna áttenni valamennyit, mert ugyancsak odaborult a nyakába, csókolva.

— Hej, fiam, mikor még én legény voltam . . .

— Az ám — szolt rá Lánczy s vezette az ittas bírót a szekérhez.

— Gyerünk bíró uram, mert utolér a zápor. Ni, hogy jön Szerencs felől.

Tomory nagyot bódult előre, ránézett Lánczyra s kiegyenesedett.

— Mit? Utolér, engem, a szederkényi bírót?! Hát a két sárga mi? De már olyan nincs!

Felkapott a kocsira, a kocsist hátra ültette, Lánczyt maga mellé, kezébe kapta a gyeplőt . . .

Hogy ment az a két ló!! A Sári, meg a Sármany . . . Neki a harangodi gyepnek, vágatva, lóhalálában, mintha tatár elől menekülnének, nagy ellenség elől, — soha olyan futást! Pedig az az ellenség ott volt, nem messze Tomory uram keblében, — a szivében hordta, azt a nagy ellenséget, amelyet még a bor sem tud legyőzni. Az elől szaladt Tomory.

Bal vállával odadült Lánczyra, kalapja jobbra billent, bal kezében tartotta a gyeplőt — lazán, jobbában az ostort — magasra. Aztán a másik oldalra dült, a lócsőz s az ostort olyankor leeresztette, gyeplős karját meg annál magasabbra kapta.

Mentek észnélkül. A két sárga eszeveszett rohanásában, hol az egyik, hol a másik oldalra rántotta a szekeret.

Ha jobbrakapták, Lánczyék balra döltek, s összeölelkezve egymás nótáját énekeltek.

— Hajh, Lánczy öcsém, nagy a bánatom!

— Nagyobb az enyém!

— Nem lehet az . . .

— De bizony igen.

— Az én Erzsikém!

— Az ám! Bíró uram Erzsikéje! . . .

— Nem jól van így a dolog.

— Nem én vagyok az oka, Tomory uram!

Erre meg Tomory bíró azzal válszolt, hogy még jobban neki hajkurászta a két sárgát, még örületesebb módon való rohanásra. Rettenetes száguldás volt az . . .

A Csillag csárdától a németi sárga partig, a Pillangó korcsmaig (jó másfél mértföld) folyton vágatva, a hogy csak jó véri nemes állat bír.

Mikor megálltak a Pillangó előtt (mert minden csárdába be kell pillantani utközben) Tomory azzal állított be az ivóba:

— Kifogtam a felhőn! Nem tudott utolérni. Még a saroglyám se verte a zápor. Pedig már zuhog!!

Zuhogott is, kupákkal öntötték az égből a vizet, hanem a híres két sárga is, a Sári meg a Sármany nagyot zuhantak.

A kis zsidó gyerek azzal ugrott be:

Bíró uram, a két ló földhöz vágta magát, a négy lábát rázza mind a kettő!

— Mi-a, te?? — s rohantak ki.

Bizony megdöglött az, a Sári, meg Sármany, hogy jobban sem kellett; áll megmeredve kinyujtva a lábuk az ég felé.

Tomory bíró nagyot vakart fején, a bor-gőz is párologóra vált már, s nézett Lánczyra, mint aki az Isten ujját látja s attól retten nagyot:

— Megdöglött a két sárga, teinsuram!

— Ezen megyen-e hát Erzsike esküdni?

Tomory bíró újra nyakába borult Lánczy Lajosnak, megölelte:

— Nem, nem . . . majd a két szürkén, amit te fogsz betanítani, fiam . . .

És megesett az az eset, hogy a szederkényi bíró gyalog jött be falujába, a nagy országuton más határról . . .

Azar.

~~~~~
Pataknál . . .

Folydogál a patak
S hajjai fodrába:
Virágát a gyerek
Mind belé dobálja!

Életem patakján
A napok hullámok . . .
Ha a sors — e gyerek —
Rózsát szórna rájuk!!

Firnstill Károly.

Nagyanyó.

Irta: V á r a d i Antal.

A pinczelejáras mellett van egy kis benyiló, valamikor fáskamarának használták. Nagyon sötét van benne, akár délben is lehetne a mécsvilág. Abban lakik. Ezért is erején felül menő munkát kell végezni. Hajnalban utczát seperni, télen havat hányni, egész éjjel a csengetésre fel-fel ugrálni, kaput nyitni. Azokkal az ötkrajczárokkal is hűségesen be kell számolnia, mert a házmesterné minden csengetést megolvass és reggel számon kéri. Csak az az övé, amit a szokásos öt- s úgy éjjelutáni tiz krajczáron felül kap. De ugyan ki gavalléroskodik itt, a dob-utcza végén, ahol csupa mesterember meg napszámos lakik? Mi jut a szegény vice-házmesternének?

A „nagyanyó“ vice-házmesterné, nyomorult páriája a civilizált nagyvárosnak, rabszolgája a szolgának, aki dohos pinczéje mellett didereg s agg napjainak álmát áldozza fel egy pár garasért. Azt sem magáért, hanem az unokájáért teszi.

Az udvar elejéről rikácsoló hang hasítja meg a csöndes levegőt.

— Vicziné! Vicziné!

Rövidség okáért csak így „hívják“. A főházmesterné ő nagysága méltóztatott megkávézni, bizonyosan mosogatni hívja.

Szegény nagyanya mindenkinek a szolgája, de főrabja a házmesternének. Annak az ingyen-cselédje első sorban. Ugorna, futna, sietve a hívásra — de hamarjában nem tudja hová dugni azt a néhány krumplit meg egy karéj kenyeret, a mit az „unokájának“ készített, — ha ugyan hazajön.

Megint nem jött haza az éjjel.

Egész istenadta éjszaka nem hunyta be szemét szegény nagyanyó. Az „unokáját“ várta. Minden csengetésre dideregve ugrott fel s kapta magára rongyos nagykendőjét.

— Jön a Péter. Megjött az unokám!

De nem jött meg. . . Pedig az este megvonta magától azt a kis falatot is, amit a másodemeleti bognárné juttatott neki. Eltette a Péternek. . . El is hült a kis pörkölt-maradék, nem volt mivel fölmelegíteni.

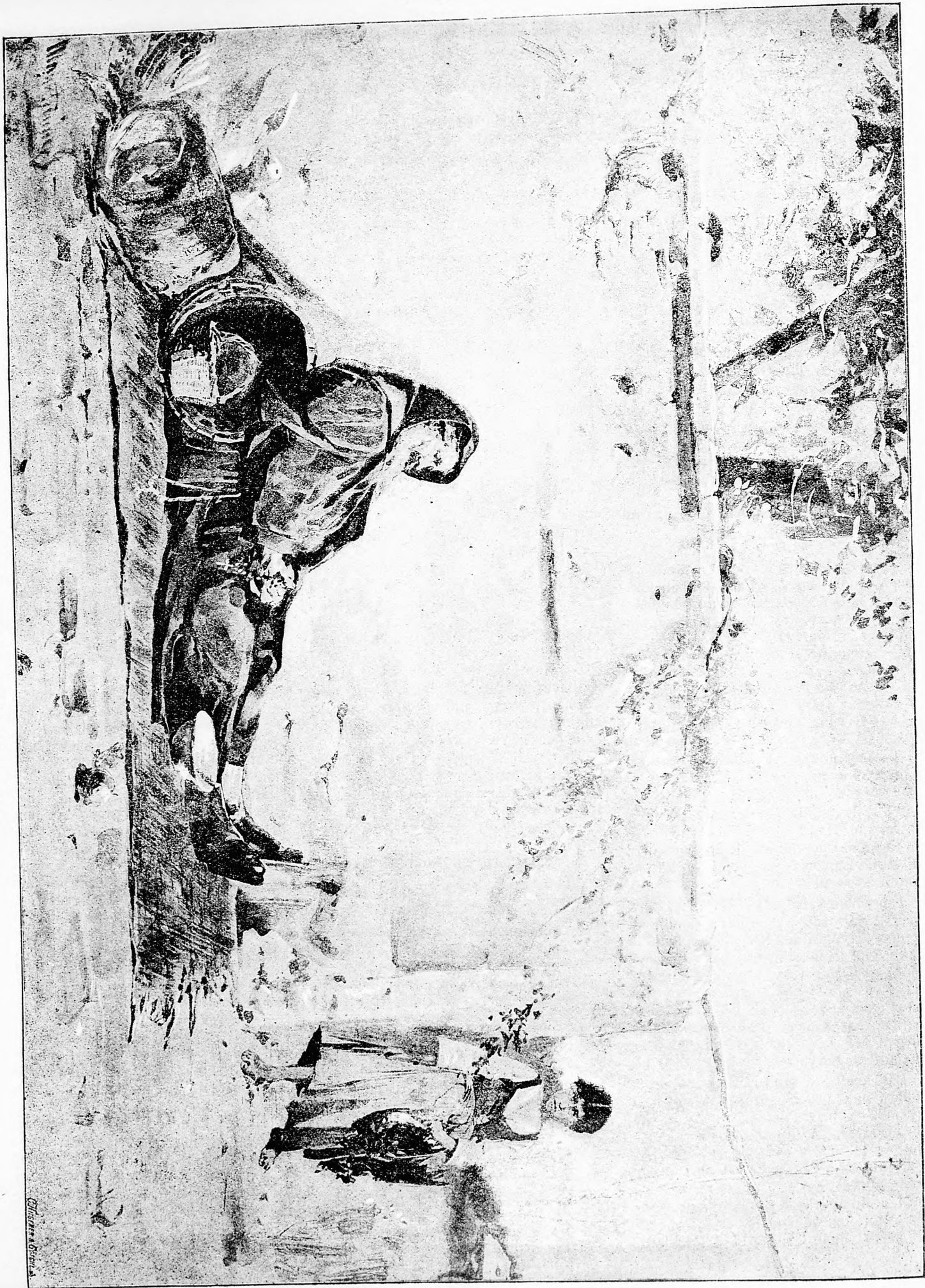
— Vicziné! Vicziné!

— Megyek már . . . megyek!

S tipeg a kis fáskamrában ide s tova, hogy eldugja azt a pár krumplit, mert az ablaküveg ki van törve, bejöhethet a macska és megeszi a Péter ételét.

Pedig ő maga sem evett tegnap dél óta. De hátha megjön a Péter? . . .

Aztán meg nem tudja hova rejteni azt a negyven krajczárt, amit négy éjjel kuporgatott össze a kapupénzekből. A földszinti szabóéknál névnap volt és keresztelő. Valami vig vendégszoport volt és huszasokig ment a nagylel-

A haldokló zarándok. Mannheimi rajza.

Chilczer. M. S. 1891.

küségben — bizonyosan részegek voltak, s igaz, hogy a kövér Wurm ur is ott volt, mert a számvető ur felesége volt a keresztanya. Pedig annak udvarol, és Wurm ur gazdag szénkereskedő. Henczegni akart a számvető ur előtt a nagylelkűségével.

— Itt van egy huszas. Fogja ezt a huszast. Nem kell belőle visszaadni. . . Tegye el a huszast.

Még valami szegény ujságíró is huszast adott. Szó nélkül adta. Csöndesen csusztatta kezébe. Talán neki is van szegény, öreg nagyanyja?

— Vicziné! Az ördögbe is . . . Vicziné!

A házmesterné olyan dühös rikácsolással hívja már, hogy alig ér rá a negyven krajczárt a köténye csücskébe kötni — és elszalad. . .

gen ur“ előtt így megpirítják. . . Mentegette is magát

— Méltóztasson megengedni. . . A kis ételtem raktam félre, mert ki van törve az ablaküveg, aztán a macska. . . mert a Péter az unokám. . .

Aztán akadt csak torkán a szó! Jézusom, de ridegen néz rá ez az idegen ur? Aztán meg mit is akart ez az idegen ur? . . . Talán nem is ötöt keresi ez az . . .

— Maga az özvegy Vidákné?

Mégis őt keresi hát. Tudja a nevét is. Vajjon honnét tudja?

Egy gondolat villámlott át szegény öreg fején. Talán a Pétert keresi? . . . Talán a Péternek valami baja történt? Hiszen az éjjel se jött haza . . . Jézusom, Mária! . . .

ketek — Istenben boldogult szegény leányom, az Anna, a kit a részeg ura ölt meg. . .

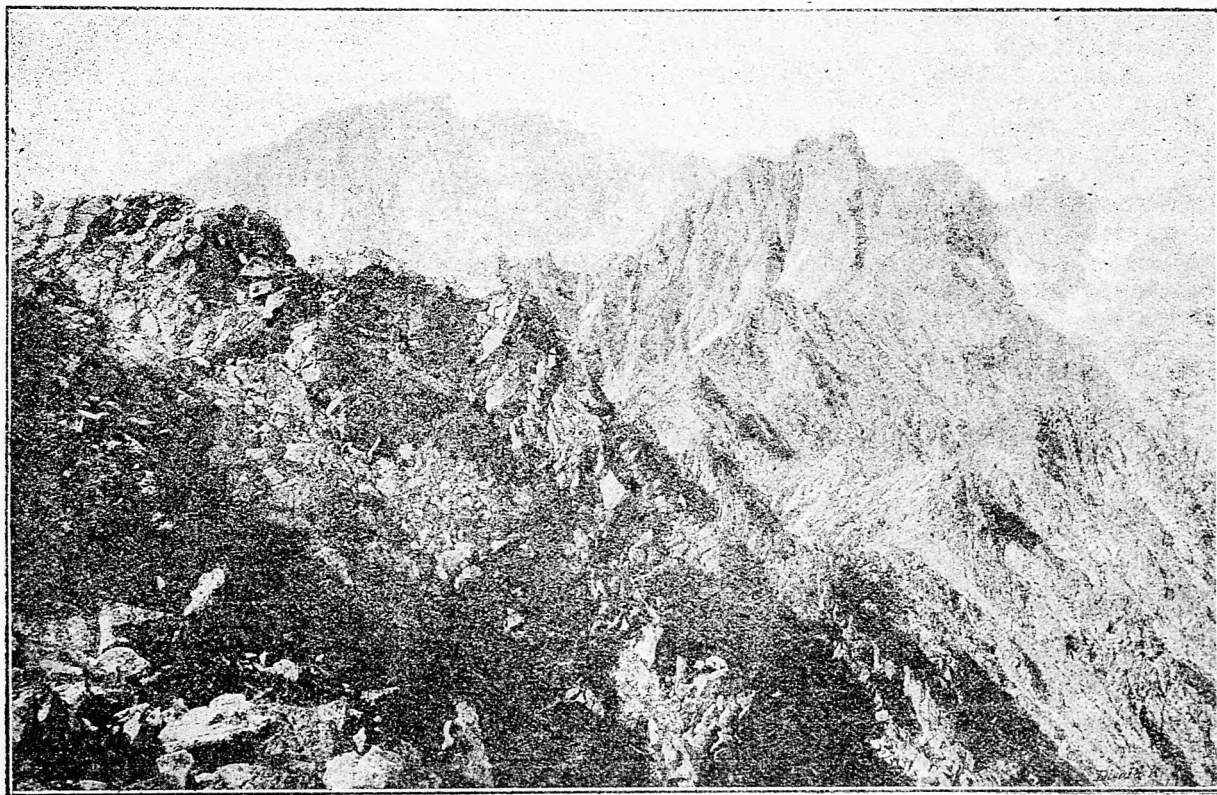
Zokogásba fulladt a szava. . .

— No . . . no csak csendesesen . . . ne sirja el a javát! — Majd ott beszélhat a kerületi kapitányság előtt.

Az öreg asszonyt hirtelen hévség futotta át. A kerületi kapitányság előtt! Szűz anyám! Mi lesz ebből? Mit véthetett ő a kerületi kapitányságnak?

Az idegen ur észrevette, s fölhasználta az öreg asszony ijedelmét. Sietett hát a maga módja szerint megnyugtatni.

— No, ne roskadjon össze. Talán bepálinkázott? Alljon egyenesen. Nem lesz magának baja. Csak a fiát — vagy

Közel az éghez.

De még egyszer visszatipeg. Boldogult leányáról maradt egyetlen emléke, egy arany függő, egy kis, talált, battistzsebkendőbe csavarva, a szalmazsák alá van rejtve. Egy ajtót nem lehet becsukni, megdagadt a nedvességtől — hát minden perczen megnézi: meg van-e még?

A kendő ott volt. Hamar kivette, a keblébe dugta. Most már sietett, ahogy öreg lábai birják.

A házmesterné csaknem megverte.

— Vén szatyor! Hol a pokolban marad, vén szatyor? Ez az ur keresi magát . . . s azzal káromkodva visszament a házmester-lakásba. Még onnét is kihallatszott, hogy:

— Vén szatyor!

Szegény öregnek fáj, hogy egy „ide-

— Mi baja van a Péternek? Siránkozott föl feleletképen. . . Ugy-e, Péternek van baja.

— Hát csakugyan a maga fia? . . .

— Nem a fiam . . . nem, édes tekintetes ur, nem a fiam, hanem az unokám . . . hebegett zavartan, ijedten szegény öreg asszony, tépve a rongyos nagykendője csücskét, mialatt szeméibe könnyek gyűltek s szepegeve nézett a komor vonású „idegen ur“ képébe, mintegy megoldásért várva a nyomasztó rejtélynek, mely sehogy sem fért az ő reszkető ősz fejébe.

— Hát csakugyan itt lakik. . . És magának az unokája? Mert csakugyan maga az özvegy Vidákné?

— Igen is, édes tekintetes ur . . . az én unokám, mert — jaj be resz-

izé: az unokáját tartóztatta le a rendőrkapitányság. Jöjjön velem. Magát is ki kell hallgatni. Magára hivatkozik, hogy itt van, magánál állandó lakása. Igaz?

Vidákné csak azt az egy szót értette meg, hogy „rendőrkapitányság.“ Előtte ez volt a legrémitőbb, szegény rabszolga életének az inquisitioja. . . A hányszor nem söpörte el idejében a havat vagy elkésett a sópréssel — ez a rettentő bíróság fenyegette birsággal, becsukatással. . . Meghült a vére. Amint az elébb elgyult, fejébe szállt a vér — úgy ijedett meg most egyszerre. Mi dolga lehet Péternek, a rendőrkapitánysággal?

Aztán egy szó rémitette meg szegény öreg fejét. Egy szót nem értett.

Félve, fogvaczogva, sirva kérdezte a detektívét.

— Alálassan kérem, édes tekintetes ur — mi az a „letartóztatás?”

— Becsukták.

Az öreg asszony önkénytelenül keresztet vetett magára Boldogságos szüzanyám! Pétert becsukták.

— Miért?

— Lopott.

Vidakné kieresztette ránczos, munkától kérges kezéből a rongyos nagykendő csücskét. Nekitámaszkodott a kapunak. Meg is kapta a kezével a nagy saskilincset. Ahogy szegény feje megsédült — azt hitte, hogy a kapu nyílt ki és hanyatlik befelé. . .

— Édes tekintetes ur . . . ereszenek be engem a Péterhez. Vezessen engem a Péterhez — édes . . . tekintetes. . .

A vége könnyekbe fulladt.

— No hála Istennek, csakhogy elhatározza magát . . . siessünk.

— Elmehtek . . . ebben a cic-szoknyában . . . a nagyságos kapitányság . . . elé? . . . Nincs ünneplő ruhám.

— Hogyne mehetne!? Csak jöjjön. . . . Én édes Istenem . . . könyörülj meg rajtam. . . A Péter lopott. . . A Péter be van csukva. . . Házmesterné asszonyság . . . alálassan megkérem, tesszen egy negyedórára. . .

A házmesterné asszonyságnak már ugyanis feltűnt, hogy a „vén szatyor” olyan soká beszélget egy idegen emberrel. Már ott hallgatózott. Belerikácsolt a szavába.

— No csak menjen ahhoz a gyönyörű mákvirághoz. . . No, szép dolog. Talán még innen is ellopott valamit?

— Jézusom! A macska! kiáltott az öreg asszony, s tipegett nagy sietve a kis, törött ablaku odú felé. A nagy fekete kandur épen be akart mászni.

— Meg ne egye az a csuf állat azt a kis karéj kenyerünket . . . hát ha haza jön a Péter — mit adok neki?

Nagy tépelődéssel leoldozta a nyakáról egyetlen meleg ruhácskáját, a rongyos nagykendőt s betömte vele a törött ablakot, nehogy a macska megégye a Péter kenyerét!

— Menjünk, édes tekintetes ur! Menjünk. . .

Már akkor egy csomó cseléd meg házbeli inas gyerek bámészkodott a detektív körül. A házmesterné rikácsolta nekik az újságot, hogy azt a csavargót végre elérte megérdemelt sorsa, vasra verték, úgy kell neki! A fortunába csukták, mert rablóbandába keveredett. Mire az öreg asszony meg a detektív kiérték a kapun. A házmesterné már statáriumot is tüzött fölötté.

Vidakné pedig tipegett a sáros utcán vezetője mögött, nagy lelki szorongatással.

Egész uton hebegett, beszélt valamit A detektív felét sem értette.

— Tetszik tudni, édes tekintetes ur . . . én neveltem a Pétert . . . fél esztendő volt, mikor a részeg apja, az a goromba kovácslegény leütötte az anyját. . . Menten szörnyet halt . . . arra persze, hogy kijózanodott egy kicsit, a gazember . . . akkor is föl tépte az ajtót . . . kiszaladt a grádicsra, fejétőre levetette magát az udvarra. Hét napig feküdt a Rókusban — úgy halt meg. Nekem kellett eltemettetnem. . . Az utolsó rongyomat is zálogba tettem. Meg ez a félesztendő gyerek is a nyakamon maradt. . . Oh édes Istenem . . . én szegény Annám — én édes leányom. . .

— Mindjárt ott leszünk. Majd ott beszéljen.

— Igenis, édes tekintetes ur. . . Mindig jó gyerek volt a Péter. Csak mióta az inas — iskolába járt, kezdett el rosszkodni. Azóta épen olyan természetű, mint az apja. Goromba, aztán üt. Én gyöngé öreg asszony nem bírok vele. . . Tegnapelőtt is részegen jött haza.

Félbenhagyta. A kék foltok elsoványodott karjain még most is sajogtak. . . De azt, hogy a Péter durván megöklözte, azt mégsem akarta ennek az „idegen ur”-nak elmondani. . .

— Hogy lopott volna? . . . Nem, édes tekintetes ur, azt nem tette. Az én szegény Annám gyereke, nem lohatott . . . még be is csukták. . . Be van csukva! . . . A Péter. . .

A detektív egy száguldó kocsí elöl alig tudta félrerántani a fáradt öreg asszonyt, a ki alig látott már a könyvein keresztül.

— Vigyázzon! Mindjárt agyongázolja valamelyik szekér!

— Oh, bár agyangázolt volna. . . Oh, bár ne élnek! A Péter lopott. . . A Péter be van csukva.

És csendesen szeptegve, zokogva fordult be a detektív után a rendőrkapitányság kapuja alá.

Sokan vártak a szűk előszobában. Törlő-rongy kizárásáért megbírságozandó cselédek, két peres kofaasszony, egy korcsmáros, aki engedély nélkül muzsikáltatott, egy talált gyerek, egy cigány, aki veres-zsinort játszott a pálinkamérésben, egy tolvaj inasgyerek, meg néhány úri asszony, akiket a cselédek panaszoltak be.

A ködös őszi reggel szomorú világossága szűrődött át a szűk, piszkos előszoba ablakán. Leült egy keskeny fapad végére és várt, könnyes szemekkel meredve maga elé.

A belső szoba ajtaja nyílt, zárult. Napi biztosok, jelentést tevő rendőrök jártak ki s be. Egyszer-egyszer bement valaki a várakozók közül, s nagysokára jött ki, komor, dult arczczal, alázatosan vagy daczosan köszönve — aszerint amint elmarasztalták vagy fölmentették.

Néha keserves sirás is hallatszott ki

a szobából. Olyankor összerázkodott a szegény öregasszony . . . vajjon kinek az unokáját csukták el most?

Tizenegy óta felé került rá a sor. Nagyon megijedt szegény, mikor bevezették. Nagy, világos szoba közepén, íróasztal előtt ült a fogalmazó ur, fárdatan kereste elő az ügycsomót.

— Bárda! felhozták azt a gyereket?

A szólított rendőr tisztelgett.

— Rögtön hozom, tekintetes fogalmazó ur.

Azzal sarkon fordult, eltávozott. Jó tíz perc telt belé, míg visszatért.

Kínos tíz perc volt az a szegény öreg asszonynak. Mindig arra gondolt: mit mondana most a Péter anyja, szegény Anna, ha élne? Talán bele is halna ebbe a szomorúságba. Jobb is, hogy ezt meg nem érte.

A rendőr visszajött. Nyomában a Péter. Álmos arczu, szeplős, vézna, szőke legény, kezei összekötve, ruhája sáros, megtévedt.

— Péter! Péter!

— Ne lármázzon. Várjon sorára. . .

Hogy hívják?

S elkezdte írni a protokollumot. Péter nem mert az öreg asszonyra nézni. Szégyelte is magát — dühös is volt. Minek is jött ide az öreg asszony? Minek van itt?

Az öreg pedig reszkető felindulásában csendesen imádkozott magában, hogy csak most mentse meg az irtalmas Isten ötét és unokáját . . . csak most. . .

— Ismeri ezt a legényt?

. . . Bocsásd meg a mi vétünköt.

— Igen is, nagyságos uram.

— Mije magának? fia?

— Nem . . . az unokám. . . Mi panasza van rá, nagyságos uram? Mi panasza?

— Az nem tartozik magára. Magánál lakik?

— Igen is, nálam . . . dob-utcza 108.

— Nohát még sem hazudott. Azzal Péterhez fordult.

— Hát most sem tudja gazdáját adni ennek a félarany fülbevalónak?

Azzal fölmutatott egy régi divatú arany fél-függőt. Vagy öt forintot érhetett mindössze.

De amint az öreg asszony meglátta azt a pár fülbevalót — a szívéhez kapott. A szegény Anna fülbevalója volt az, az ő szerencsétlen leányáé. . . Az a pár függő, amit lakodalma napján adott neki, amit a Rókus bonczoló asztalán vettek ki a füléből. . . Az a pár arany fülbevaló, amit ő tizenkilencz esztendeje tartogatott rejtve a szalmazsák alatt, éhezett, fázott, de be nem zálogosított soha . . . mert az Annáé volt, a szegény Anna utolsó vagyonja.

S ez a fiu kilopta onnan annak a felét . . . és elvette szívtelenül, hogy beigya. De rajta vesztett. Gazdáját keresték. Befogták. Most már Isten

legyen neki irgalmas. . . És az öreg asszony reszkető kezével keblébe nyúlt és kivette onnan a régi battist kendőt s elkezdte remegve bontogatni.

— Édes nagyságos ur. . . Az a fiu, megkövetem illendő tisztelettel, nem lopta azt a félfüggőt, hanem . . . én adtam . . . én . . . én adtam neki. . .

Péter, Péter. . . Mibe került a szegény nagy anyónak ez a fájó hazugság?

A rendőrfogalmazó kérdő, hitetlen mosolylyal nézett az asszonyra.

— Mivel . . . édes nagyságos ur. . . igen . . . itt van a másik fele is . . . itt van nálam . . . a szegény Anna leányomé volt. . . Azé . . .

Azzal odatette a battist zsebkendőből kifejtett félfüggőt a fogalmazó asztalára.

Péter vértelen ajkába harapott és mélyen behuzta a fejét a vállá közé.

A fogalmazó kénytelen volt himni.

— Ugy? No hát akkor csavargás miatt csakomat elnegyvennyolcz órára.

— Édes nagyságos ur! . . .

— Szót se. Vége.

Azzal becsapta az aktákat.

— Másik!

Az öreg asszony pedig gondosan visszakötötte a két függőt a battist kendőbe és kioldozta kék köténye csücskéből a három napi keserves keresményt, a negyven krajczárt.

Mialatt oldozgatta, oldozgatta, az járt szegény eszében, hogy most Pétert tömlöczbe csukják nyegvennyolcz órára, oda a csavargók közé, a patkányok közé, a dohos pinczébe . . . és nem lesz neki egy falat kenyere.

. . . Kivette nagy lassan az egyik huszast s remegő kézzel a Péter öszszekötött kezébe csuszattatta.

— Nesze, Péter . . . ne éhezzeél, Péter. . .

Azzal kitámolygott az utcára, végig a sáros, nedves kövezeten, sirva, zokogva.

Minden tiz-husz lépésnél meg-meg állt s sovány ujjait ajkára szorítva nézett vissza a házra, a melyben Pétert az ő szegény Annája gyereket elcsukták, megkötözve. . .

. . . S amint végig ért az utcán, amint nem látta már a házat — keservesen zokogva támaszkodott a falhoz s kék köténye csücskét szorongatta kezei között — benne volt az utolsó husz kajezáros.

— Mért nem adtam oda ezt is? Mért nem adtam neki ezt is? ezt is!

A korcsolyázásról.

Mikor befagynak a főváros területén leledző különböző terjedelmű és színű tavak, mint a városligeti, az állatkerti, az Orczy-kerti és a mikor végigöntik a különböző kerületekben éktelenkedő gödröket szép tiszta vízzel, hogy mesterséges jégpályákkal is növeljék a fő-

városi természetes jégpályák számát: ünnepet ülnék szent Halifax hívei és hálaadó imádsággal fordulnak az egek urához, a ki töles belátással rendezte be, hogy a meleg után a hideg következzék.

Előkerülnek a kályha mögül, a kamra homályából vagy a szekrény mélyéből a korcsolyák. Műértő szemmel nézi kiki végig a kedves szerszámot, nem hiányzik-e a kulcsa, nem lazult-e meg csuklóban vagy máshol és nem vesztett e valamit az eredeti fényéből és zománczából. Nem, nem esett semmi baja, a legpompásabb színben van és csak arra vár, hogy felkössék, illetőleg felcsavarják, miután a felkötés poétikus divatja már idejét multa.

A villamosság, a fonográf, a hypnotizmus és a tuberkolin századában minden romantikus dolognak irgalmatlanul kitekerjük a nyakát. Hová lettek azok a szép idők, mikor a lovag letérdelt hölgyének parányi lábacskái elé és kezébe fogva azokat, a lehető legügyetlenebbül (hogy tovább tartson) hozzálátott ahhoz a nehéz művészethez, hogy a finom zergebőr vagy keztyübőr-czipőcskéket átkösse a vékony szijaeszkák labirinthoszerű tömegével.

Ezeknek a regényes jeleneteknek immáron végök van. A korcsolyafelcsavarás prózai mestersége alig vesz néhány másodpercnyi időt igénybe és józanul gondolkozó hölgyeink ma már nem boldogítják a lovagokat azzal a kegygyel, hogy velők csavartassák föl a korcsolyáikat. Ezt elvégzik ők magok, vagy — óh borzalom — a szolgát bizzák meg ezzel a dologgal, természetesen jó borralaló mellett. Sőt mióta Rohonczy-Columbus korcsolyái dominálják az összege jegeket, már a felcsavarásnak is vége van, mert ez a korcsolya olyan mint a denevér, melyről sokáig nem tudták, hogy madár-e vagy emlős állat. A Columbuskorcsolya is ilyen, ha akarom korcsolya, de mégis inkább korcsolya.

A korcsolyafelcsavarás azonban csak olyan entrée a paradicsomba, olyanforma, mint a mikor az igazhítü műzülmán a mecsetbe lép. Csakhogy ő kinn hagyja a saruit, a korcsolyázó pedig a saruin kívül még egy pár vassarut is a lábára ölt, azután neki vág a ragyogó jégtükörnek. A mint az a maga lesöpört voltában, simán és sikosan elterül előtte, mondhatatlan gyönyörűséggel iringál rajta ide-oda, a legravasabb és legfurcsább alakokat, kacskaringókat czirkalmazza ki rajta, örületes gyorsasággal suhanván előre, hátra, körben és egyenesen.

A jég az ő birodalma, melyet ugyan sokadmagával kell megosztania, de a mely neki éppen olyan prestiget ad, mint a lovasnak az a körülmény, hogy ő a magasabb régiókba nézheti le a gyalogjáró filisztereket.

Nálunk, a hol a sport minden ága

alig néhány esztendő alatt olyan óriási mértékben föllendült, mint Európában sehol másutt, a korcsolyázásnak is mind több híve akad. Mert kellemes időöltő volta mellett egyike azoknak a sportoknak, melyeknél kevés testi fáradsággal nagy eredményt lehet elérni. A tüdő, a mell izmosodik, a kar és a láb izmok erősödnek, az ember megszokja a hideget, nem lesz annyira fogékony a hirtelen lég és időváltozások iránt, egyszóval a korcsolyázás az egész testnek javára válik, még a testtartásnak és az egyes mozdulatok gráciáját és síkjét is jelentékenyen elősegíti.

A korcsolyázásnak egészségi szempontból való nagy fontosságát most már mindenfelé elismerik. Sőt Csáky Albin vallás- és közoktatásügyi miniszter egy tavaly keltezett r. n. dekrétumban utasítást adott az egyes iskolák igazgatóinak, hogy a hol lehet, rendezzenek be a tanuló ifjuság számára jégpályákat.

A tavaly kezdeményezett eszme sikere nem maradt el, az ifjuság buzgón korcsolyázott a haza javára és mind több iskolában rendeztek be jégpályákat.

Áldozunk tehát tovább is buzgalommal szent Halifax oltárán és korcsolyázzunk lelkesedéssel és kitartással. Az eredmény nem marad el.

For ever! Heltai Jenő,

Álmodtam.

Álmodtam egykor szépet, gyönyörűt
És úgy fáj, hogy ez csak álom vala. . .
S bár rövid volt, de mégis végtelen
Boldogságot éreztem általa!

S életemnek ezen legszebb álmát
A míg élek: el nem felejthetem;
Mert, mint csillag a mennybolton
Szent emléke úgy függ a lelkemen!

Angyal szállt le s gyöngéden érintve
Karon fogott, hogy menjek el vele:
Merre? hová? ne is kérdezem azt!
S mert megbüvölt nyájas tekintete:

Utra kelénk . . . amerre csak jártunk
Az örömmek terített asztala
Várt reánk . . . és örvendő szívem
A vigságban kifogyhatlan vala!

Végre utunk egy templomba tévedt:
A boldogság temploma volt e hely . . .
S benn a vigság tiszta színborával
Csordultig volt megtöltve a kehely.

És bár rövid, de boldog álomnak
Mondjam tovább, hogy foglalatja mi?
Láttam ottan hófehér ruhában
Láttam az üdvöt rám mosolygani!

. . . Álomnak angyala legyen sorsod
S míg öröme életsz, a.t. kivánom:
Legyen nálad a legszebb valóság,
Mi az üdvről éneke csak álom!

Firnstill Károly.

Karnevál hercege temetése Szikuliában.

Zajos a megjelenése, zajos a temetése. A merre jár (hova nem érkeznek pedig el!) utja diadal ut... A sorfalakat rózsás arcú leánykák, hohnapal nem törődő itjak képezik. A háttérben boldog mamák gömbölyűre vált képe, nem épen olyan boldog papák hossza nyult arca... Ez a képcsoport a fővárosban, nemkülönbön kisvárosokban. És falun! Ti bollog falusiak! Hozzátok is ellátogat Karnevál hercege, fogadjátok is tisztességgel, becsülettel, ki is táncoljátok magatokat az ő tiszteletére, aztán mikor bekövetkezik a gyásznap, eltemetitek olyan tisztességgel, a minővel fogadtátok.

Megirták már tárczairók ezer meg ezerszer: hogy temetik el Karnevált itt a fővárosban. Irjuk meg már azt is: hogy temetik el falun, ott a girbe-görbe Székelyországban, azok a jámbor góbék.

Hushagyó kedd reggelire virradt a kis falu népe. A toronyban megkondul a harang. Minden lélek siet a templomba. A tiszteletes ur kenetteljes szavakban temeti el a farsangot. A fiatalság meg türelmetlenül várja az — ament. Alig jöttek ki a templomból, a falu legénysége összegyűl egy háznál. Onnan indul ki a vig gyászmenet. Harmincz-negyven legény kettesével-hármasával egy sorban, utánok három-négy szál cigány húzza a marsot. Először is a tiszteletes ur házához mennek. Az udvaron körbe táncolnak, közbe-közbe egy-egy alkalomszerű verset rögtönözvén.

Pld. Híres falu Madaras,

Még a pap is fazakas.

A nóta végezte után a tiszteletes kalácsot meg mézes pálinkát ad a legénységnek, mit a legények gazdája egy e czélra készen tartott zsákba meg hordóba írt el. Aztán tovább mennek s így rendre járják az egész falut, ellátogatnak minden jóra való házhoz. Jaj az olyan gazdának, ki elzárja előlük az ajtót, talán fukarságból, hogy ne kelljen „megtisztelni“ a becsületes legénysereget. Az ilyen „háztáját“ megjegyzik maguknak s május elsején, mikor minden leányos és jóra való ház elé zöld ágakat szokás szurni, ezek helyett egy-egy vásott seprűt szurnak a kapubálvány tetejébe. Ennél több nem is kell. Az egész falu ezt neveti, ezt emlegeti.

Mikor a legénység sorba járta az egész falut, a közös táncz helyiségben összegyűlnek, lányokat visznek oda s rugják a csárdögölyöt (vulgó: csárdás) világos virradtig. A szilaj kurjongatásoknak, hamis tánczverseknek se vége se hossza. Az itt-ott összegyűjtött mézes pálinkát illogatják közbe-közbe, nyomtatják a kalácsesal s mikor se kalács, se pálinka, azon veszik észre

magukat, hogy rájuk virradott — hamvazó szerda.

Még most kezdődik az igazi végtisztességtétel: Karnevál hercege temetése. Előrántják a falu bolondját, vagy ha az nincs valamelyik tréfás embert, belebujtatják egy tekintélyes terjedelmű szalmazsákba, szalmával kitöltik az ürt s azzal a magával tehetetlen fölfektetik egy teherhordó szekérre. A legénység egy része a szekér elé áll. Ezek helyettesítik a — lovakat. A többi meg a gyászkocsi körül meg után s tettegett jajgatásba, éktelen zokogásba törnek ki. Siratják Karnevált, az elröpült vig napokat.

Igy mennek ki a falu határára. Itt addig huzzák a gyászkocsit, míg egy tisztességes mély gödörhöz vagy árokhoz érnek s Karnevál hercege ő felségét lekapják a kocsirol, beledobják az árokba, hogy csak amugy nyekben élé. Azután havat hánynak rá (göröngy helyett), s közbe-közbe jókat vágnak rá a fitykösökkel. A temetés legkomikusabb részét Karnevál ur erőlködése képezi. Minden erejét összeszedi, hogy valahogy kikászolódhassék sirjából. Ez azonban ritkán sikerül. A végén is valamelyik megkönyörül rajta, kiemeli a gödörből, kifejti a zsákból s a gyászmenet ujjongva tér vissza a faluba, most meg azt szüvelve, hogy nem nagyon bánják Karnevál ő felségének gyászos kimúltát.

De minek is, mikor esztendőre ismét vissza jő? . . .

Székely Huszár.

D a n d y: Juliska, itthon van a nagyságos asszonyod?

S z o b a l e á n y: Itthon, csak tessék beszélni.

D a n d y: Nem, Juliska, akkor majd máskor jövök.

— Gyuró Mihály komám uram, hát ké'd mért nem jön soha a kiszínóba? hiszen azért csináltuk, vagy mi.

— Tudja, komám eljárnék én akár minden nap is, csak az a fene sok ujság ne volna ott.

Élelmes udvariasság:

A villamos-kocsi tömve. Akkor jön be három asszonyság. Egy fiatal ur nagy kelleltlenül feláll a helyéről s oda kínálja ülőhelyét azzal a megjegyzéssel, hogy:

— Kérem, a ki nagysádtok közt a legidősebb . . . annak a számára.
Persze, hogy egyik sem foglalta el a felajánlott helyet s a fiatal ur leült.

Kis szkeptikus.

A kis Bélát a templomba küldik. Találkozik azonban czimborájával a kis Laczival, s neki látnak egy kis golyójátszáshoz. Béla szomorúan jön haza: Laczi mind elnyerte a golyóját.

— Látod, — mondja az anyja — megbüntett az Isten, hogy nem voltál a templomban.

— De Laczi sem volt a templomban, pedig őt is odaküldték.

Beszalad a boltba a kis suszter-inas:
— Kérek egy krajezárért cikóriát, egyéért pedig snutobákat.
— Talán bizony vendégség van nálatok? kérdi a boltos-szögél.

Elakad a palócz szekere a sárban. Hiában üti-veri az ökröt, azok nem mozdulnak. Mergiben a földhöz vágja a kalapját és így fakad ki:

— Ugy-e! Enni, zabálni kell: azt tudtok, de mikor huzni kell, meg se mozdultak. Ugy én is tudnék ökröt lenni.

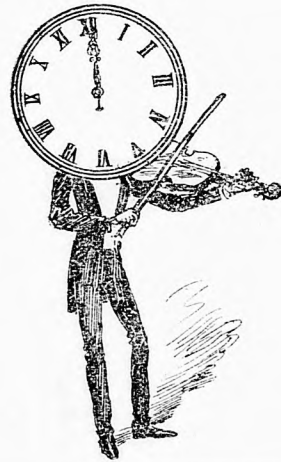
Megkracholt a szegény Diamentstein, éppen egy milliót veszítvén. Másnap, mint egyszerű ügynök jelenik meg a börzén s olyan keserű humorban van, hogy csak úgy sziporkázik belőle a sok élcz.

— Ejnye, szól hozzá egy ismeretlen, önnek olyan pompás humora van, hogy megér egy milliót.

— Eltalálta az ur: éppen annyiba került nekem.

Képtalány.

Koczkarejtvény.

BÁRÓ MALCOMES BÉLÁTÓL.

A	A	Á	Á
Á	D	D	M
M	N	N	O
Ó	Ó	R	R

E koczkákban úgy helyezendők el a betűk, hogy felülről lefelé és balról jobbra olvasva következő négy szó értelmét adják:

1. Férfi név a bibliából.
— 2. Női név. — 3. Az is bibliai alak. — 4. Férfi név.

A múlt számban közölt talányok megfejtése:

A képtalányé:

Szerencse vadász.

A számrejtvényé:

Szeretnék szántani, hat ökröt hajtani,
Ha a rózsám jönne az ekét tartani.